

PREZES
URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
W LUBLINIE

20-074 Lublin, ul. Spokojna 9a
Tel. (0-81) 532-35-31, 743-77-30, 532-54-48, Tel/Fax (0-81) 532-08-26
E-mail: lublin@uokik.gov.pl

Lublin, dnia 7 lutego 2002 roku

RLU- 56S-19/671/01/MW

DECYZJA RLU – 2/02

Na podstawie art. 104 kpa oraz art. 11 ust. 1 związku z art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2000 r. Nr 122 poz. 1319 ze zm.) Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego wszczętego z urzędu, nie stwierdza stosowania przez PKP Oddział Nieruchomości w Lublinie praktyk ograniczających konkurencję, polegających na nadużywaniu pozycji dominującej na lokalnym rynku dostawy wody .

UZASADNIENIE

Do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatura w Lublinie wpłynęła skarga mieszkańców Osiedla Nadleśnictwo i Tartak w miejscowości Włoszczowa na dostawcę wody - PKP Oddział Nieruchomości w Lublinie.

Skarga dotyczyła , nieuzasadnionej zdaniem odbiorców , podwyżki ceny wody , która z ceny 2,41 zł /m³ +VAT wzrosła od dnia 01.01. 2001 r. do ceny 4,66 zł/ m³ + VAT a następnie od 01.04.2001 r. do 3,05 zł/ m³ + VAT .

W dniu 22 października 2001 r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wszczął z urzędu postępowanie administracyjne przeciwko PKP Oddział Nieruchomości w Lublinie zarzucając przedsiębiorcy nadużywanie pozycji dominującej na rynku dostawy wody w miejscowości W. tj . praktykę ograniczającą konkurencję z art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2000 r. Nr 122 poz. 1319 ze zm.) .

W odpowiedzi na wszczęcie postępowania „PKP” Oddział Nieruchomości Zakład w Lublinie reprezentujący PKP we Włoszczowie na mocy pełnomocnictwa udzielonego aktem notarialnym z dnia 25 maja 2001 r. – Repertorium A nr 2687/2001 r. wyjaśnił , że na lokalnym rynku w miejscowości Włoszczowa , pełni funkcję producenta i dostawcy wody, przy czym odbiorcy wody na rynku lokalnym nie mają alternatywnych źródeł dostawy wody . Z ujęcia „PKP” woda dostarczana jest na podstawie umowy wielu odbiorcom ,

w tym między innymi do Radomskiego Przedsiębiorstwa Przemysłu Drzewnego – w tym do obiektów produkcyjnych, budynków służbowych i mieszkalnych – również do Wspólnoty Mieszkaniowej Osiedla Tartak we Włoszczowej.

Cena usługi polegającej na dostawie wody opiera się, wg wyjaśnień uczestnika postępowania, na kalkulacji kosztów będących stosunkiem kosztów poniesionych na produkcję wody w roku ubiegłym do wielkości wytworzonej wody. Udział kosztów stałych wynosi 75,16 % kosztów całkowitych. Zapotrzebowanie na wodę na rynku lokalnym zmniejsza się z każdym rokiem, koszty zaś stale rosną, stąd też wprowadzona podwyżka wody była uzasadniona.

Stawka wody w kwocie 2,41 zł/ m³ + VAT obowiązywała od dnia 01.10. 1999 r. i była sporządzona na podstawie kosztów za 1998 r. Mając na uwadze trudną sytuację materialną mieszkańców Osiedla Tartak w/w stawka dla nich pozostawała niezmienną do 31.12. 2001r.

W związku ze restrukturyzacją Przedsiębiorstwa „PKP” i związanym z tym znacznym zmniejszeniem zatrudnienia, wystąpiła od 1 stycznia 2001 r. konieczność obsługi przedmiotowego ujęcia wody częściowo sposobem zleconym. W związku z tym sporządzono kalkulację na podstawie kosztów poniesionych za 2000 r. W roku 2000 roboty związane z konserwacją, bieżącym utrzymaniem i obsługą wieży ciśnieniowej były realizowane w systemie gospodarczym. Wg nowej kalkulacji stawka wody dla użytkowników lokali mieszkalnych powinna wynosić 4,66 zł/ m³ +VAT. Stawka ta została wprowadzona od dnia 01.01. 2001 r. nie spotkała się jednak z akceptacją odbiorców wody. Wobec powyższego dostawca obniżył koszty produkcji wody prowadząc je w 100 % w systemie prac zleconych. Została opracowana nowa kalkulacja, gdzie stawka za wodę wyniosła 3,05 zł/m³ + VAT. Odbiorcy wody o nowej stawce obowiązującej od 01.04.2001 r. zostali poinformowani pismem z dnia 22.06.2001 r. Uczestnik nadmienia, że w/w stawka obowiązuje wszystkich odbiorców wody, za wyjątkiem mieszkańców osiedla Tartak, gdzie do końca 2001 r. pozostawiono stawkę 2,41 zł/ m³. Powyższe zostało podyktowane bardzo trudną sytuacją finansową mieszkańców, związaną z dużym bezrobociem. W dniu 05.12. 2001 r. odbyło się spotkanie w Urzędzie Gminy we Włoszczowie z udziałem przedstawicieli UM Włoszczowa, mieszkańców osiedla Tartak oraz dostawcy wody. Uzgodniono rozliczanie wody z mieszkańcami Osiedla Tartak po cenie 2,41 zł/ m³ + VAT do końca 2001 r. oraz rozważano możliwość odpłatnego przejęcia działki oraz ujęcia wody przez Wodociągi Gminne Włoszczowa.

Organ antymonopolowy ustalił, co następuje :

„PKP” we Włoszczowej. poprzez „PKP” Zakład Nieruchomości Oddział w Lublinie (zwane dalej „PKP”) na terenie Gminy Włoszczowa prowadzi działalność gospodarczą w zakresie dostawy wody. „PKP” jest właścicielem ujęcia wody i sieci przesyłowej na terenach „PKP”. Natomiast sieć wodociągowa poza terenem „PKP” stanowi własność Nadleśnictwa Włoszczowa i osiedla mieszkaniowego Tartak (Wspólnota Mieszkaniowa). Wodę dostarcza na podstawie umów o dostawę wody dla :

1. Nadleśnictwa Włoszczowa ;
2. Przedsiębiorstwa Przemysłu Drzewnego Zakład we Włoszczowej. ;
3. Sześciu odbiorców będących osobami fizycznymi;
4. Wspólnoty Mieszkaniowej – bezumownie .

W/w odbiorcy wody nie mają alternatywnych źródeł zaopatrzenia w wodę .

Organ antymonopolowy ustalił , że przedsiębiorca – dostawca wody „PKP” samodzielnie ustalał ceny wody na podstawie kalkulacji poniesionych kosztów za rok poprzedni . Do 01.01. 2001 r. obowiązywała stawka za wodę w wysokości 2,41 zł/ m³ + VAT ustalona na podstawie kosztów za 1998 r.

Dostawca wody poinformował odbiorców, poprzez pisemne zawiadomienia z dnia 23.03. 2001 r. o zmianie ceny wody od dnia 1.01.2001 r. do ceny w wysokości 4,66 zł/ m³ + VAT . Ponieważ odbiorcy wody – skarżący w niniejszym postępowaniu nie zaakceptowali podwyżki , stosowana była nadal w rozliczeniach z nimi cena wody 2,41 zł/ m³ + VAT .

Dostawca wody kolejnym pismem z dnia 22.06. 2001 r. poinformował odbiorców o zmianie ceny wody do ceny 3,05 zł / m³ + VAT jednocześnie przesyłając aneksy do umów o dostawę wody , z datą obowiązywania nowej ceny od dnia 01. 04. 2001 r.

Organ antymonopolowy dokonał analizy kalkulacji ceny obowiązującej :

- do dnia 01.01. 2001 r. tj. ceny 2, 41 zł/ m³ + VAT ,
- od dnia 01.01. 2001 r. do dnia 01.04.2001 r. - 4,66 zł/ m³ + VAT
- od dnia 1.04. 2001. do dnia 31 grudnia 2001 r.- 3, 05 zł/ m³ +VAT pod kątem wykazanych kosztów produkcji wody .

Kalkulacja ceny wody z ujęcia „PKP” na stacji Włoszczowa dokonana została na podstawie kosztów poniesionych za 1998 r. . Całkowity koszt wytworzenia w wysokości 2312, 37 zł powiększony został o marżę zysku w wysokości 15 % . Cena jednostkowa kosztu produkcji wody wyniosła 2,04 zł , zaś z 15 % zyskiem za 1m³ wyniosła 2, 41 zł + VAT . Udział kosztów ogólnozakładowych wyniósł 6 % kosztów wytworzenia.

Kalkulacja ceny wody na rok 2001 została opracowana na podstawie kosztów poniesionych w roku 2000 r. i wykazała wzrost kosztów produkcji wody w stosunku do kosztów poniesionych w roku 1998 o 194 % . Jednostkowy koszt własny wody wyniósł 4,08 zł/ m³ , powiększony o 15 % marży wyniósł 4,66 zł/ m³ + VAT .

Udział kosztów pośrednich w kosztach ogólnych został wyliczony na podstawie udziału kosztów bezpośrednich związanych z tą działalnością w relacji do kosztów bezpośrednich ogółem ponoszonych w całym zakładzie na wszystkich rodzajach działalności . Procentowy udział kosztów produkcji wody w całych kosztach bezpośrednich jest podstawą do doliczania kosztów pośrednich w wielkości odpowiadającej procentowemu udziałowi w kosztach bezpośrednich całego zakładu .

Wzrost ceny wody wynikał z :

- dwukrotnego wzrostu kosztów w pozycji „materiały”. Organ antymonopolowy uznał za wiarygodne wyjaśnienia dostawcy, że Powiatowy Inspektor Sanitarny we Włoszczowej nakazał postanowieniem Nr SE-Ia-3(17/2001) z dnia 19.02.2001 r. i SE Ia-3/33/2001 r z dnia 02.04.2001 r. dostawcy wody doprowadzenie ujęcia do należytego stanu sanitarno – technicznego . Wykonano więc prace remontowe wewnątrz pompowni oraz I strefy zewnętrznej ujęcia wody;
- czterokrotnego wzrostu kosztów w pozycji „paliwa płynne” – wzrost ten wynikał z potrzeby zwiększonej obsługi agregatu prądotwórczego w związku ze zwiększoną ilością zaniku zasilania energetycznego . Wzrost ten wynikał również z różnicy ceny paliw pomiędzy ceną rynkową w 1998 r. – 1,90 zł/ l etyliny , a ceną w roku 2000 r. tj. około 3,20 zł / l etyliny ;
- wprowadzenia nowej pozycji „paliwo stałe”, która zawiera koszt opału w ilości ok. 3,5 t na sezon grzewczy , służący do opalania wieży ciśnień i podgrzewania rur rozprowadzających wodę w przypadku spadku temperatury poniżej zera ;
- trzykrotnego wzrostu kosztów w pozycji „energia elektryczna” wynika ze wzrostu cen energii elektrycznej ;
- wprowadzenia nowej pozycji „usługi”, co wynikało ze zmniejszenia zatrudnienia pracowników etatowych i przeprowadzenia części prac w systemie zleconym .

Istotnym elementem wpływającym na podwyżkę kosztów produkcji wody jest coroczne zmniejszanie zapotrzebowania na wodę , i tak :

- 1999 r. zużycie wynosiło 13200 m³
- 2000 r. – zużycie wynosiło 9520 m³
- 2001 r. zużycie wynosiło 5000 m³ .

W opinii organu antymonopolowego przedstawiona kalkulacja kosztów jest sporządzona w sposób rzetelny i nie budzący zastrzeżeń . Organ antymonopolowy przyjął wyjaśnienia „P” co do zasadności podwyżek kosztów w poszczególnych pozycjach i uznał je za uzasadnione .

Dostawca wody od 1 kwietnia 2001 wprowadził nową cenę 3, 05 zł/ m³ + VAT oraz sporządził nową kalkulację ceny wody. Przeprowadzona analiza kalkulacji wykazała spadek kosztów produkcji wody w stosunku do kosztów przyjętych na podstawie kosztów poniesionych w 2000 r. poprzez:

- braku w kalkulacji kosztów pozycji „amortyzacja”, wg wyjaśnień dostawcy wody urządzenia podlegające wcześniej amortyzacji zostały ze względu na wiek w 100 % umorzone;
- nie uwzględniono pozycji „płace z narzutami” ponieważ 100 % prac bieżących podjęto w systemie zleconym . Pozwoliło to zaoszczędzić około 5000 zł .

Wg nowej kalkulacji jednostkowy koszt produkcji wody wyniósł 2,64 zł, co po dodaniu 15 % zysku dało cenę wody 3,05 zł/m³ +VAT .

Sprzedaż wody przez „PKP” dla mieszkańców osiedla Tartak po cenie 2, 41 zł/ m³ do końca 2001 r. przynosiła więc dostawcy stratę .

Organ antymonopolowy zważył, co następuje :

Powodem wszczęcia postępowania administracyjnego z urzędu było zakwestionowanie przez mieszkańców Osiedla Tartak podwyżki cen wody dostarczanej przez „PKP” Oddział Nieruchomości Zakład w Lublinie. Podwyżka nastąpiła od dnia 01. 01. 2001 r. z ceny 2,41 zł/ m³ + VAT do ceny 4,66 zł/ m³ +VAT .

Mając powyższe na względzie przedmiotem oceny Prezesa UOK i K jest wysokość opłat za dostawę wody pobieranych przez „PKP” we Włoszczowej na nieruchomościach będących własnością „PKP” od dnia 1 stycznia 2001 r. do 31 stycznia 2001 r. , pod kątem naruszenia przez dostawcę przepisu art. 8 ust 2 pkt. 1 i 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów .

Zgodnie z treścią w/w przepisu zakazane jest nadużywanie pozycji dominującej na rynku właściwym przez jednego lub kilku przedsiębiorców (art. 8 ust. 1). Nadużywanie pozycji dominującej polega w szczególności na :

1. bezpośrednim lub pośrednim narzucaniu nieuczciwych cen , w tym cen nadmiernie wygórowanych , rażąco niskich , odległych terminów płatności lub innych warunków zakupu albo sprzedaży towarów (art. 8 ust.2 pkt 1 ustawy).
2. narzucaniu przez przedsiębiorcę uciążliwych warunków umów , przynoszących mu nieuzasadnione korzyści (art. 8 ust. 2 pkt 6 ustawy).

Do analizy działań „PKP” jako dostawcy wody we Włoszczowej pod kątem stosowania w/w praktyk istotne jest zdefiniowanie dla potrzeb niniejszej sprawy pojęcia rynku . Na rynku bowiem ujawniają się praktyki ograniczające konkurencję .

Rynkiem relewantnym w przedmiotowej sprawie jest rynek dostawy wody na terenie Gminy Włoszczowa . Dostawa wody z racji jej sieciowego charakteru zaliczana jest do tzw. monopolu sieciowych. Na tak wyznaczonym rynku „PKP” pełniąc funkcję producenta i dostawcy wody , jak również częściowo właściciela sieci i urządzeń wodnych za pomocą których dostarczana jest woda, posiada pozycję dominującą w rozumieniu art. 4 pkt 9 ustawy . Niewątpliwie jako przedsiębiorca działający w formie spółki akcyjnej posiada kompetencję do samodzielnego ustalania opłat za wodę , w tym również do ustalania i pobierania marży zysku .

Opłata za wodę stanowi ekwiwalent świadczenia dostawcy za usługę wykonywaną w ramach umowy na dostawę wody , ma w związku z tym charakter ceny w rozumieniu art. 4 pkt 7 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów , co oznacza , że jej wysokość podlega ocenie w trybie w/w ustawy .

Posiadanie przez przedsiębiorcę pozycji monopolistycznej, ani też dominującej nie jest jednak zabronione przepisami ; sankcjonowaniu w trybie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów /.../ podlega jedynie niezgodne z prawem nadużywanie posiadanej przez podmiot pozycji rynkowej .

Z racji posiadanej pozycji można przyjąć (art. 231 k.p.c.) , iż kontrahenci „PKP”- odbiorcy wody są od niego uzależnieni i w stosunkach umownych funkcjonują na nierównoprawnej pozycji . Innymi słowy, dostawca wody może swoim kontrahentom jednostronnie dyktować warunki umowy – w tym również wysokość opłat - a ci zmuszeni są je przyjąć , gdyż nie mają alternatywnych możliwości zaspokajania swoich potrzeb .

Ustawa nie definiuje kategorii ceny nieuczciwej – w tym ceny nadmiernie wygórowanej, albo ceny rażąco niskiej – z art. 8 ust. 2 pkt 1 ustawy .

Natomiast za uciążliwy warunek umowy – z art. 8 ust. 2 pkt 6 należy uznać każdy warunek oznaczający dla jednej ze stron ciężar większy od powszechnie występujących w stosunkach danego rodzaju . Należy więc rozważyć, czy w hipotetycznych warunkach istnienia wolnej konkurencji i tym samym swobody kształtowania przez obie strony treści umowy , „P” byłby w stanie wynegocjować kwestionowane postanowienia umowy na zasadach korzystniejszych , przy zachowaniu zasady ekwiwalentności . W orzecznictwie antymonopolowym ukształtował się pogląd , że narzucenie kontrahentowi warunków umowy zakładającej nieekwiwalentność świadczenia monopolisty wobec świadczenia drugiej strony stanowi przejaw narzucania uciążliwych warunków umowy , i tym samym stanowi praktykę, o której mowa w art. 8 ust. 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów – również wyrok S.A. z dnia 10.02. 1999 r. sygn . akt XVII Ama 93/98 . Innymi słowy świadczenie jednej ze stron umowy, której treść mieści się w granicach prawem dozwolonej swobody kontraktowej stron w świetle art. 353¹ KC , musi być odpowiednikiem świadczenia drugiej strony – tak w rozumieniu funkcjonalnym jak i ekonomicznym – zgodnie z przepisami o wykonaniu umów wzajemnych – art. 487 § 1 i 2 KC.

W konkluzji powyższego, cena ekwiwalentna wobec wartości świadczenia to cena , która wynika z uzasadnionych i udokumentowanych kosztów tego świadczenia .

Cena ta może być powiększona o zysk przedsiębiorcy .

W ocenie Prezesa UOKiK – w świetle zebranego materiału dowodowego kalkulacja ceny jednostkowej 1 m³ wody w wysokości 4,66 zł + VAT jak i kalkulacja późniejszej ceny 3,05 zł+ VAT sporządzone zostały prawidłowo i rzetelnie . Opłata za wodę ustalona na podstawie kosztów własnych dostawcy i powiększona o zysk stanowi ekwiwalent świadczenia dostawcy .W kontekście dokonanej analizy podwyżka przez „P”opłaty za dostawę wody była uzasadniona .

Zważyć należy , że protesty mieszkańców osiedla Tartak i Nadleśnictwo odnośnie podwyżki wody spowodowały rozliczanie tej wody do końca 2001 r. z tą grupą odbiorców po starej cenie 2,41 zł + VAT- a więc poniżej kosztów

własnych , które wynosiły 2,64 zł/ m³ . Dostawca poniósł więc konkretną stratę finansową i w świetle powyższego nie spełnione zostały przesłanki art. 8 ust. 2 pkt 1 i 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Mając powyższe na względzie, orzeczono jak w sentencji .

Od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie , Sądu Antymonopolowego , za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów , Delegatura Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Lublinie , w terminie dwutygodniowym od daty doręczenia decyzji .

Otrzymują :

1/

Z upoważnienia Prezesa UOKIK
Dyrektor Delegatury w Lublinie
Krzysztof Daszyński